Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Zipriano Irigoien Dualde

Baztan, Nafarroa (1922)

Aurkibidea

Biografia

Erratzuko Araneko Erreka auzuneko Etxegarai Beitikoa baserrian jaio zen. Aita bertakoa zen eta ama herri bereko Mamuts baserrikoa. Bederatzi anai-arreba izan ziren. Erratzuko eskolan urte pare batez ikasi ondoren, Gironako Canet de Mar-eko “Misioneros del Sagrado Corazón” ikastetxera bidali zuten hamaika urte zituela. Gerra denboran ikastetxeko fraide guztiak hil zituzten, eta ikasleak Bartzelonako “Asilo Durán”era bidali. Handik, Frantziatik bueltan, Iruñera ekarri zituzten ikasle nafarrak eta handik etxera. Erratzun artzain eta morroi lanetan urte batzuk egin eta gero, soldadu joan zen. Euskal Herriko herri askotan militarrentzako kanpamentu-aurrefabrikatuak eraikitzen jardun zuen. Gerraostean estraperloan ere ibili zen eta 36 urterekin Arrasatera joan zen Zerrajeran zamalanetan jardutera. Makinista zela hartu zuen erretiroa bertan. Ermoxo izeneko kale-baserriko (gaur galduta) Concepción Arrizabaletarekin ezkondu zen eta hiru seme-alaba izan zituzten. Baztango euskara eta Arrasatekoa nahasten ditu.

Zintak

BAZ-001

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Ansa, Ainhoa - Elortza, Kepa
- **Data**: 2010-07-29
- **Iraupena**: 70 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Lizeaga, Irati

BAZ-002

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak

- **Elkarrizketatzailea(k)**: Ansa, Ainhoa - Elortza, Kepa
- **Data**: 2010-07-29
- **Iraupena**: 65 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Lizeaga, Irati

Pasarteak

1. Gurasoak erratzuarrak

- **Erref**: BAZ-001/002
- **Iraupena**: 0:02:02. **Hasi**: 00:01:01. **Bukatu**: 00:03:03

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Diaspora » Euskaldunak diasporan » Euskaldunak diasporan
- Diaspora » Euskaldunak diasporan » Euskal Herriarekin harremana

Laburpena:
Aita-amak Erratzukoak ziren; aita Etxegarai-beheitiko semea eta ama Mamutsen bordakoa. Amaren aita Erratzura joan zen desertore eta Mamutsen bordara ezkondu zen. Ama-eta zortzi anai-arreba ziren, eta erdiak Argentinara joan ziren. Badute harremana.

2. Jende asko joaten zen Ameriketara

- **Erref**: BAZ-001/004
- **Iraupena**: 0:02:00. **Hasi**: 00:03:48. **Bukatu**: 00:05:48

Gaia(k):

- Diaspora » Disporara bidaia » Diasporara joateko arrazoiak
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Diaspora » Euskaldunak diasporan » Euskal Herriarekin harremana

Laburpena:
Etxean sobera ziren gehienak Ameriketara joaten ziren. Hemeretzi seme-alaba izan zituen familia batek Erratzun. Aitaren arreba bat ezkondu ondoren Ameriketara joan zen, Buenos Airesera. Haren semea, ordea, Erratzun hezi zuten 19 urte eduki arte. Hark hamaika seme-alaba izan zituen. Ziprianoren gurasoekin harremana mantendu zuten gutun bidez.

3. Karlistadetatik ihesi Ameriketara

- **Erref**: BAZ-001/005
- **Iraupena**: 0:00:37. **Hasi**: 00:05:48. **Bukatu**: 00:06:25

Gaia(k):

- Diaspora » Disporara bidaia » Diasporara joateko arrazoiak

Laburpena:
Ameriketara joan zirenak, hasieran, karlistadetatik ihesi joandakoak izan ziren. Frantziara aurrena eta, ondoren, Buenos Airesera joaten ziren. Mexikora eta Txilera ere joaten ziren.

4. Anaia etxera ezkondutakoan, besteek alde egin behar

- **Erref**: BAZ-001/006
- **Iraupena**: 0:02:12. **Hasi**: 00:06:25. **Bukatu**: 00:08:37

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Bederatzi anai-arreba ziren. Haietako bakarra ezkondu zenez etxera, gainontzekoek joan egin behar izan zuten. Familiako lehenengoak izan ziren lantegian lan egiten. Arreba nagusiena Arrasatera joan zen bizitzera eta haren ondoren, bata bestearen ondotik, hainbat anai-arreba ere bai.

5. Aitak etxerako semea nahiago

- **Erref**: BAZ-001/008
- **Iraupena**: 0:01:04. **Hasi**: 00:09:41. **Bukatu**: 00:10:45

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:
Bere garaian, senideetan zaharrena izaten zen etxerako. Beraienean, zaharrena arreba bazen ere, aitak semea aukeratu zuen.

6. Errepublika garaiko eskola

- **Erref**: BAZ-001/009
- **Iraupena**: 0:00:55. **Hasi**: 00:10:45. **Bukatu**: 00:11:40

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Politika » Gerra aurrea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:
Urte pare bat egin zuen Erratzuko eskola publikoan. Errepublika garaian debekatu zutela euskara eskolan esaten du, eta gurutzeak kendu zituztela eskoletatik. Abadeen esana betez, ikasleek eramaten zuten gurutzetxoa paparrean.

7. Elizondoko eskolatik Gironara

- **Erref**: BAZ-001/010
- **Iraupena**: 0:01:45. **Hasi**: 00:11:40. **Bukatu**: 00:13:25

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Elizondora ezkondua zegoen arrebaren etxera joan eta beste urtebete egin zuen hango eskolan. Izeba batek hazitakoa zen Erratzuko apaiza eta haren bitartez, kolegiora eraman zuten, Gironara.

8. Gerrak Gironan harrapatu eta Iruñera etortzea lortu

- **Erref**: BAZ-001/011
- **Iraupena**: 0:02:48. **Hasi**: 00:13:25. **Bukatu**: 00:16:13

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:
Gironan harrapatu zuen gerrak, kolegioan. Gorriek hango fraide batzuk hil zituzten eta Bartzelona hiriburura eraman zituzten ikasleak, babes-etxe batera. Etxeetako sotoetan babesten ziren bonbardaketetatik. Gerra bukatzen ari zela, Errusiara bidali nahi izan zituzten. Azkenean, trenez Frantzian zehar Donostiara eta handik Iruñera joan ziren.

9. Gerrarengatik, Iruñetik Baztanera, etxera

- **Erref**: BAZ-001/012
- **Iraupena**: 0:01:01. **Hasi**: 00:16:13. **Bukatu**: 00:17:14

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:
Iruñeko seminario zaharrera eraman zituzten eta bere koinatu argazkilaria kotxez joan eta Baztan inguruko mutikoak etxera eraman zituen.

10. Gerra garaian naranja eta kakahuete azalak jaten

- **Erref**: BAZ-001/014
- **Iraupena**: 0:01:23. **Hasi**: 00:17:42. **Bukatu**: 00:19:05

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Goseak ibiltzen ziren Bartzelonan, bonbardaketak zirela eta. Batzuetan lapurretan egiten zuten jateko; kakahuete eta laranja azalak jaten zituzten. Aza kirtenak zurrupatzen aritzen ziren.

11. Eskolako fraide guztiak hil zituzten gorriek

- **Erref**: BAZ-001/015
- **Iraupena**: 0:01:47. **Hasi**: 00:19:05. **Bukatu**: 00:20:52

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:
Beren kolegioko fraide guztiak hil egin zituzten; denera bederatzi. Horietatik bi jatetxe batean ari ziren lanean, baina errezatzen harrapatu eta milizianoek fusilatu egin zituzten.

12. Gose handia pasatu eta gero, ezin jan

- **Erref**: BAZ-001/016
- **Iraupena**: 0:01:20. **Hasi**: 00:20:52. **Bukatu**: 00:22:12

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak

Laburpena:
Touloussen zeudela, afaltzen eman zieten: haragi xerra patata frijituekin. Baina hainbesteko gosea paseak ziren, patata batzuk besterik ezin izan zituzten jan. Hendaian kafesnea eman zieten gailetekin eta haiek jan zituzten. Donostiara iritsi zirenerako, egunkarietan agertu ziren. Bakoitza bere herrira bidali zituzten. Bere koinatuak eraman zituen baztandarrak bailarara.

13. Jan ezinik zegoenez, medikua etxera

- **Erref**: BAZ-001/017
- **Iraupena**: 0:02:55. **Hasi**: 00:22:12. **Bukatu**: 00:25:07

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak

Laburpena:
Baba gorriak eta gaztainak zeuden etxean jateko eta ezin izan zituen jan. Larrituta, medikua ekarrarazi zuten eta hark amari esan zion seruma hartu behar zuela aste batzuez. Pixkanaka jaten eta indartzen hasi zen.

14. Hiru anaia gerran, Zipriano ardi zain

- **Erref**: BAZ-001/018
- **Iraupena**: 0:01:13. **Hasi**: 00:25:07. **Bukatu**: 00:26:20

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak

Laburpena:
Hiru anaiak gerran zebiltzala, eskubidea eman zuten etxe bereko hiru seme gerran zituztenei, hauetako bat libratzeko. Seme nagusia etxera itzuli zen. Zipriano, bitartean, bizilagunen ardiak zaintzen ibili zen urte bat eta erdiz. Hilean zortzi duro ematen zizkion.

15. Zipriano anaia ordezkatzera, morroi

- **Erref**: BAZ-001/019
- **Iraupena**: 0:01:49. **Hasi**: 00:26:20. **Bukatu**: 00:28:09

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:
Beste bi anaiak gerratik bueltatzean, bigarren anaia, Etxebeltzea baserrian morroi hasi zen lanean. Hau gaixotu zenean, Ziprianok ordezkatu zuen. Handik gutxira, gaixo zegoen anaia hil egin zen. Hogeita bat urte bete arte egon zen bertan.

16. Morro izatetik, soldadutzara

- **Erref**: BAZ-001/020
- **Iraupena**: 0:03:36. **Hasi**: 00:28:09. **Bukatu**: 00:31:45

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak
- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:
Hiru urtez ibili zen soldadutzan Gipuzkoan eta Nafarroan barrena. Kamoiarekin istripu larria izan zuten. Abere trenetan, Gasteizen eta Donostian barrena, Pasaiara eraman zituzten. Han kanpin dendetan egiten zuten lo.

17. Soldadutzan Jaizkibel inguruan

- **Erref**: BAZ-001/021
- **Iraupena**: 0:02:22. **Hasi**: 00:31:45. **Bukatu**: 00:34:07

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:
Pasaian kanpin dendetan lo egiten zuten. Kuartel modura txabolak egin zituzten. Pasai San Pedron eta Jaizkibelen egon ziren. Hango baserri bateko alabak Espainiako errege batekin familia izan zuen eta erregeak hango alabari inguruko lur guztiak eman zizkion. Baserri hartan lanean lagundu eta jatekoa ematen zieten.

18. Muga zaintzea zen bere lana Jaizkibel inguruan

- **Erref**: BAZ-001/022
- **Iraupena**: 0:01:32. **Hasi**: 00:34:07. **Bukatu**: 00:35:39

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:
Muga zaintzen zuten Jaizkibel mendian. Hitler eta Francoren Hendaiako bilera ikusi zuten optikoekin. Ispilu bidez, morse bitartez eta linternekin komunikatzen ziren mendien artean.

19. Maki bila, Ziprianoren taldeko bat hil

- **Erref**: BAZ-001/023
- **Iraupena**: 0:02:24. **Hasi**: 00:35:39. **Bukatu**: 00:38:03

Gaia(k):

- Politika » II. Mundu Gerra (1939-1945) » Alemaniarren alde edo kontra ibiliak
- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:
Oiartzunen eta Igeldon ibili ziren. Gero, Loiolan zegoela, konpainiako batzuk Ezkurrako mendietara bidali zituzten maki bila eta han Ziprianoren taldeko bat hil zuten.

20. Soldadutzatik herriko jaietara ihes

- **Erref**: BAZ-001/025
- **Iraupena**: 0:02:45. **Hasi**: 00:40:23. **Bukatu**: 00:43:08

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:
Lesakan zegoela, sarjentuak herriko jaietara joateko baimenik eman ez zionez, autobusez ihes egin zuen. Lesakako San Ferminetan ere ibili ziren.

21. Soldadutzako kanpalekuak

- **Erref**: BAZ-001/026
- **Iraupena**: 0:02:54. **Hasi**: 00:43:08. **Bukatu**: 00:46:02

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:
Soldaduentzat kanpamendu aurrefabrikatuak egiten aritzen ziren. Beraiek lonekin egiten zuten kanpalekua, azpian adarrak eta ira jarrita. Kanpamenduetan hezetasun handia izaten zela dio.

22. Esnea, gurina, gasna eta gatzura abereetatik

- **Erref**: BAZ-001/027
- **Iraupena**: 0:01:48. **Hasi**: 00:46:02. **Bukatu**: 00:47:50

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Sei behi, ehun eta berrogeita hamar ardi eta ahuntz batzuk izaten zituzten Erratzuko etxean. Esnea saldu egiten zuten. Gatzura txerriak hazteko

erabiltzen zuten. Gurina behi-esnearekin egiten zuten eta gasna ardi-esnearekin.

23. Gaztetako Erratzu

- **Erref**: BAZ-001/028
- **Iraupena**: 0:02:20. **Hasi**: 00:47:50. **Bukatu**: 00:50:10

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:
Bera gaztea zela bi mila lagun inguru bizi ziren Erratzun. Ehun eta hogeita bost kale-etxe zeuden. Auzo asko zituen herriak eta lursail handiak. Erratzuko auzoak izendatzen ditu. Aritzakunen kuartela, errota eta eskola zeuden.

24. Errotara gauez

- **Erref**: BAZ-001/029
- **Iraupena**: 0:01:53. **Hasi**: 00:50:10. **Bukatu**: 00:52:03

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:
Gerra garaian errotak itxi zituztenean, klandestinoki ibiltzen ziren gauez. Bere anai bati errotara zihoala karabineroa agertu zitzaionekoa kontatzen du.

25. Entregatzeko garia erosi egin behar

- **Erref**: BAZ-001/030
- **Iraupena**: 0:00:54. **Hasi**: 00:52:03. **Bukatu**: 00:52:57

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Garia eta artoa entregatu egin behar izaten zuten. Garia beraien sailetan ez zen ongi etortzen, eta etxean nahikoa ez zeukatenez entregatzeko, erosi egin behar izaten zuten.

26. Garia eta azukretarako erremolatxa ezin lortu

- **Erref**: BAZ-001/031
- **Iraupena**: 0:01:03. **Hasi**: 00:52:57. **Bukatu**: 00:54:00

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:
Sindikatuak eskatuta, azukretarako erremolatxa ereiten zuten, baina ez zen handitzen. Patatak eta abereentzako erremolatxak handiak egiten zitzaizkien. Arto asko batzen zuten baina garirik ez.

27. Belarrak egiteko egunetako jatorduak

- **Erref**: BAZ-001/032
- **Iraupena**: 0:01:33. **Hasi**: 00:54:00. **Bukatu**: 00:55:33

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Goizetan kafesnea hartzen zuten. Segan egin behar izaten zutenean, ogitartekoa eramaten zuten otamena egiteko; hamarrak aldean, patatak tomatearekin ala okela egosia tomatearekin jaten zuten; hamabiak aldean beste mokadutxo bat egin eta ordu bata aldean baba gorriak eta azak edo entsalada jaten zituzten.

28. Etxeko entsaladak

- **Erref**: BAZ-001/033
- **Iraupena**: 0:01:31. **Hasi**: 00:55:33. **Bukatu**: 00:57:04

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Tomatea eta piperra entsaladan jateko ohitura Kataluniatik ekarri zuen berak. Aurrez, entsalada nola prestatzen zuten azaltzen du, letxuga eta laban erretako tipularekin.

29. Kontrabandoan ekarritakoak

- **Erref**: BAZ-001/034
- **Iraupena**: 0:01:01. **Hasi**: 00:57:04. **Bukatu**: 00:58:05

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Kontrabandoan denetarik ekartzen zuten mugaz bestaldetik. Olioa, ogia, irina eta etxean falta egiten zuen dena. Eskuzko errotak ekarri zituzten, etxean ehotzeko.

30. Kontrabandoan karga bizkarka eta zaindariak tiroka

- **Erref**: BAZ-001/036
- **Iraupena**: 0:02:36. **Hasi**: 00:58:58. **Bukatu**: 01:01:34

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Olioa, azukrea, irina... mugaz bestaldetik ekartzen zituzten, baita argia egiteko petrolioa edo karburoa ere. Baigorri, Bidarrai, Urepele, Aldude eta denetara joaten ziren. Dena bizkarka garraiatzen zuten. Gehienean bi buelta egiten zituen berak gau bakarrean. Zaindari asko egoten zen eta tirokatu egiten zituzten; hildakoak eragiten zituzten tarteka.

31. Kontrabandoan zebiltzala karabineroek alto eman zituztenekoa

- **Erref**: BAZ-001/037
- **Iraupena**: 0:01:50. **Hasi**: 01:01:34. **Bukatu**: 01:03:24

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Emakumeen galtzak eta Bilore xaboia eraman eta kotxeentzako kubiertak ekartzen zituzten mugaz bestaldetik. Karabineroek alto eman ziotenekoa kontatzen du.

32. Kontrabandoan, gaueko hamabost duro

- **Erref**: BAZ-001/038
- **Iraupena**: 0:01:49. **Hasi**: 01:03:24. **Bukatu**: 01:05:13

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Karga behin bakarrik galdu zuen. Emakumeentzako galtzak eta Bilore xaboiak trukatu egiten zituzten kotxe kubiertekin. Gaueko hamabost-hemezortzi duro irabazten zituzten; asko zen garairako.

33. Autobusen kubierta pisutsuak kontrabandoan

- **Erref**: BAZ-001/039
- **Iraupena**: 0:02:20. **Hasi**: 01:05:13. **Bukatu**: 01:07:33

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Batzuetan mugatik beste herri batzuetara eramaten zuten karga: Arizkun, Elizondo... Autobusen kubiertak oso pisutsuak ziren eta lau lagunen artean eramaten zituzten, haga batekin edo bizkarka.

34. Poliziek txanpon ingelesak eskaintzen zizkieten

- **Erref**: BAZ-002/001
- **Iraupena**: 0:01:05. **Hasi**: 00:00:00. **Bukatu**: 00:01:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Polizia
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Poliziek, kanpotarrak zirela esanez, txanpon ingelesak hartzeko engainatu nahi izaten zituzten kontrabandoan zebiltzanean.

35. Mugatik jendea pasatzea arriskutsu

- **Erref**: BAZ-002/002
- **Iraupena**: 0:03:17. **Hasi**: 00:01:05. **Bukatu**: 00:04:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Mugatik jendea pasatzea arriskutsua zen. Gerraostean gizon bat harrapatu egin zutela eta Durangon eduki zutela bi urte inguruan kontatzen du. Beraiek jeneroa bakarrik pasatzen zuten. Frantziara dirua bidaltzen zuen gizon bat harrapatu zutela ere kontatzen du.

36. Soldaduek lur azpian bideak egiten zituzten

- **Erref**: BAZ-002/003
- **Iraupena**: 0:01:58. **Hasi**: 00:04:22. **Bukatu**: 00:06:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Erratzu ingurua "nido"z beteta dagoela dio. Soldaduek bideak egiten zituzten lur azpian "nido" batetik bestera. Lur gainean metro bat zementua jarri eta haren gainean hormekin egindako gela horiek, leiho eta guzti. Bista onena zegoen aldera egiten zituzten, handik bideak zelatatzeko.

37. "Trabajadoreak" Erratzun

- **Erref**: BAZ-002/004
- **Iraupena**: 0:01:01. **Hasi**: 00:06:20. **Bukatu**: 00:07:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:
Gerra denboran atxilotutako gorriak "Trabajadoreetan" edukitzen zituzten. Zortzi mila egon ziren Azpilikueta, Arizkun eta Erratzun. Zigor gogorrak jartzen zizkieten. Batzuk hil ere egin zituzten; beste batzuek ihes egitea lortzen zuten.

38. Makiak baserrietara

- **Erref**: BAZ-002/005
- **Iraupena**: 0:00:57. **Hasi**: 00:07:21. **Bukatu**: 00:08:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Politika » II. Mundu Gerra (1939-1945) » Alemaniarren alde edo kontra ibiliak

Laburpena:
Makiak baserrietara joaten ziren. Baserrian aurkitutako elikagaiak hartu eta baserritarrak aulkian lotuta uzten zituzten.

39. Mehatxupean "borondatez" soldadu

- **Erref**: BAZ-002/008
- **Iraupena**: 0:02:20. **Hasi**: 00:09:34. **Bukatu**: 00:11:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Politika » Jarrera politikoak » Falangistak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Jarrera politikoak » Erreketeak

Laburpena:
Soldadu erreketeak eta falangistak muga inguruan egoten ziren abereentzat egindako txaboletan, muga zaintzen. Batzuetan euren artean liskarrak izaten zituzten. Bere anaiak beharturik joan ziren soldadu. Herrian baziren "borondatez" joandakoak ere, baina mehatxupean. Erratzuko apaiza erreketea zen eta hark ere talde bat eraman zuen. Herritar batzuk hil ere egin zituzten gerratean.

40. Gerra sasoiko salaketak eta fusilatzeak

- **Erref**: BAZ-002/010
- **Iraupena**: 0:02:01. **Hasi**: 00:12:03. **Bukatu**: 00:14:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:
Baztan aldean gerra sasoian ez zela egon elkar salatu eta hiltzeko joerarik dio. Arrasate inguruan hainbat apaiz eta beste zenbat herritar atxilotu eta hil zituzten, tartean bere amaginarrebaren anaia. Non atxilotu eta hil zuten azaltzen du.

41. Hasieran anaiarekin jaiotetxean; gero Arrasatera lanera

- **Erref**: BAZ-002/012
- **Iraupena**: 0:02:44. **Hasi**: 00:14:10. **Bukatu**: 00:16:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debagoieneko lantegiak

Laburpena:
Anaia euren jaiotetxera ezkondu zen. Bera ere han bizi izan zen hasieran eta bere ardi eta txerri propioak izan zituen erosita. Baina arrebak han ez zuela inoiz jabetzarik izango eta lana nahikoa zegoela eta Arrasatera joateko esaten zion. Hala, abereak kendu zituen eta pixka batean zain egon bazen ere, etorri zitzaion Arrasatera joateko aukera. Koinatuak Zerrajeran lan egiten zuen eta Jose Berezibar abadearen laguntzaz hantxe hasi zen bera ere. 36 urte zituen.

42. Arrasateko "Unión Cerrajera"n zamalanetan

- **Erref**: BAZ-002/014
- **Iraupena**: 0:01:21. **Hasi**: 00:17:34. **Bukatu**: 00:18:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debagoieneko lantegiak
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:
Arrasatera joan zenean, "Unión Cerrajera" lantegian hasi zen lanean, zamalanetan. Lantegiaren sekzio guztietan jarduten zuen eta dena eskuz egiten zuten. Zer material erabiltzen zuten. Pieza astunekin nola ibiltzen ziren. Lau urte egin zituen lan horretan.

43. Zamalanetatik garabia erabiltzera pasa zen

- **Erref**: BAZ-002/015
- **Iraupena**: 0:02:25. **Hasi**: 00:18:55. **Bukatu**: 00:21:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debagoieneko lantegiak

Laburpena:
Arrasateko "Unión Cerrajera"n zamalanetan lau urte egin ostean, garabiarekin hasi zen. Garabiak orduan jarri berriak ziren eta bera ordurako zamalanetako pisu astunekin beldurtzen hasia zenez, probatzea pentsatu zuen. Garabiarekin karga handiak nola mugitu asmatu zuen eta arduradunak zoriondu egin zuen.

44. Goizeko seietatik gaueko hamarretara lanean; eskupekoak

- **Erref**: BAZ-002/016
- **Iraupena**: 0:02:35. **Hasi**: 00:21:20. **Bukatu**: 00:23:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debagoieneko lantegiak

Laburpena:
Arrasateko "Unión Cerrajera"ko kontuak. Garabiarekin lan egiten zuen sasoian, karga handiagoak (15000 kilo inguruko biribilkiak) ekartzen hasi ziren. Materialaren inguruko azalpenak: nondik etortzen zen, zer arazo izan zituzten... Goizeko seietarako iristen ziren kamioiak eta bera ordu horretarako joaten zen. Gaueko 10ak arte jarduten zuen. Denek kamioia lehenbailehen hustea nahi izaten zuten eta eskupekoa ematen zieten azkar deskargatzeagatik. Eskupekotan bi lagunen artean 1000 pezeta irabaztera iritsi zirela dio, soldatarekin irabazten zutena baino gehiago.

45. Garabia utzi eta makinekin hasi zen lanean

- **Erref**: BAZ-002/017
- **Iraupena**: 0:01:58. **Hasi**: 00:23:55. **Bukatu**: 00:25:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debagoieneko lantegiak
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:
Hamar urte egin zituen garabiarekin lanean, baina hango balantzarekin dardara gorputz barneraino sartua zuen eta arduradunari lanpostua aldatzeko eskatu zion. Hala, makinekin hasi zen, ordezko moduan.

46. Hiru erreleboan lanean, Zerrajerako labeetan

- **Erref**: BAZ-002/019
- **Iraupena**: 0:02:02. **Hasi**: 00:30:53. **Bukatu**: 00:32:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debagoieneko lantegiak
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:
Beste lanpostu batzuetatik pasa ostean, hiru erreleboan hasi zen lanean Zerrajeran, labeetan. Ez zuten izaten ogitartekoa jateko astirik. Aste eta jai lan egiten zuten. Larunbatean aparteko dirua ordaintzen zieten eta igandeetan bikoitza. Lantegiko injineruak kexatu egin omen ziren, beraiek gehiago irabazten zutelako. Hamasei urte egin zituen lan horretan.

47. Igandero dantzan

- **Erref**: BAZ-002/024
- **Iraupena**: 0:01:16. **Hasi**: 00:36:45. **Bukatu**: 00:38:01
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
Igandero musika egoten zen plazan. Baina abadeek ez zuten dantza lotua egiten uzten. Auzo guztietan ere erromeria egoten zen igandero, ahoko soinuarekin edo akordeoiarekin eta herriko jendea auzoetara joaten zen ezkutuan dantza egitera.

48. Baztango herrietako jai guztietara joaten ziren

- **Erref**: BAZ-002/025
- **Iraupena**: 0:00:41. **Hasi**: 00:38:01. **Bukatu**: 00:38:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Beste toki batzuetara jaietara
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:
Erratzuarrak herrian bertan dibertitzen ziren normalean, baina jaietan joaten ziren beste herri batzuetara. Baztanen asko mugitzen ziren gazteak. Autobusak egoten ziren.

49. Baserrietatik elizara jendea igandeetan

- **Erref**: BAZ-002/026
- **Iraupena**: 0:02:00. **Hasi**: 00:38:42. **Bukatu**: 00:40:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eraikuntza erlijiosoak

Laburpena:
Baserrietan jende asko bizi zen lehen. Igandeetan euren etxe aurretik 100 lagun pasako zirela mezara bidean dio. Erratzuko eliza ez dela txikia dio. Ermitak ere badaude auzoetan. Euren baserria Aranekoerreka auzoan zegoen.

50. Neska-mutilak elizaraino elkarrekin, baina barruan aparte

- **Erref**: BAZ-002/027
- **Iraupena**: 0:01:23. **Hasi**: 00:40:42. **Bukatu**: 00:42:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eraikuntza erlijiosoak

Laburpena:
Auzoko neska-mutilak elkarrekin joaten ziren mezara, baina elizan

emakumeak alde batean eta gizonak bestean egoten ziren, banandurik. Hilarriak egoten ziren eliza barruan eta han argizariarekin egindako kandelak. Gerora, harri-lauzak kendu eta egurra jarri zuten.

51. Besoetako iloba ezkontza bezperan jaio

- **Erref**: BAZ-002/030
- **Iraupena**: 0:01:00. **Hasi**: 00:44:12. **Bukatu**: 00:45:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Iloba euren ezkontza bezperan jaio zen eta anaia ezin izan zen ezkontzara joan. Gainera, bera aita pontekoa zenez, Arrasatetik Iruñera joan ziren gaua pasatzera eta biharamunean Erratzura, bataiora. Bi anai-arreba ezkondu ziren batera.

52. Euskararekiko maitasuna

- **Erref**: BAZ-002/038
- **Iraupena**: 0:02:08. **Hasi**: 00:56:20. **Bukatu**: 00:58:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararekiko sentimendua
- Euskara » Euskararen egoera
- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:
Bere bizia euskara izan dela dio. Gaztelaniaz ere ondo daki, baina berak euskara maite du. Hamabost herrik osatzen dute Baztan eta denek antzeko euskara darabilte. Iparraldeko euskararen ukitua dutela dio. Gaztetan ez ziren asko irteten herritik; bizikleta zutenak inguruko herrietaraino bakarrik. Soldadutzan ez zuten bere euskara ulertzen.

53. Bere euskararen eta Arrasatekoaren arteko ezberdintasunak

- **Erref**: BAZ-002/040
- **Iraupena**: 0:00:44. **Hasi**: 00:58:46. **Bukatu**: 00:59:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:
Soldadutzan berak ez zuen izan arazorik besteei ulertzeko, baina berari ez zioten ulertzen. Bere euskararen eta Arrasatekoaren arteko aldea.

54. Baztan osoan euskara berdintsua; Iparraldekoekin ere euskaraz

- **Erref**: BAZ-002/041
- **Iraupena**: 0:02:07. **Hasi**: 00:59:30. **Bukatu**: 01:01:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua
- Euskara » Beste hizkuntzak eta hizkerak

Laburpena:
Baztanen ezberdintasun gutxi dago euskaran herri batetik bestera. Doneztebe aldera, Almandoz aldera edo Orreaga aldera hasten dela euskara aldatzen dio. Iparraldekoei ulertzen zieten, nahiz eta pixka bat gehiago kostatu. Han kanturako joera zegoela dio, Bilbo aldean bezalaxe. Euskaraz egiten zuten.

55. Harremanak euskaraz; guardia zibilei ezin ulertu

- **Erref**: BAZ-002/042
- **Iraupena**: 0:02:02. **Hasi**: 01:01:37. **Bukatu**: 01:03:39
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua
- Euskara » Beste hizkuntzak eta hizkerak

Laburpena:
Garai batean aduana egon zen Erratzun eta kontrabandoko gaiak enkantean jartzen zituzten. Inguru guztietako jendea biltzen zen, baina elkar ondo ulertzen zuten. Gaur egun iparraldeko herrietan euskara asko galdu dela dio. Euren sasoian zeuden erdaldunak guardia zibilak eta karabineroak izaten ziren. Sinadurak batzen ibiltzen ziren, euren nagusiei nondik nora ibili ziren erakusteko. Haiei ez zieten ulertzen, euskaraz ez zekiten eta.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-15

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com